

A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Médiatanácsának

551/2016. (V. 17.) számú

HATÁROZATA

A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Médiatanácsa (a továbbiakban: Médiatanács) a **személyes adat** által képviselt Magyar Hírlap Kiadói Kft.-vel (1145 Budapest, Thököly út 105-107., továbbiakban: Médiatartalom-szolgáltató) szemben lefolytatott eljárásában megállapította, hogy a Médiatartalom-szolgáltató a Magyar Hírlap címen megjelenő nyomtatott sajtóterméke 2015. november 16-ai lapszámában, valamint a www.magyarhirlap.hu címen elérhető Magyar Hírlap Online internetes sajtótermékében 2015. november 16-án megjelent „*Bayer Zsolt: 9066 Álláspont. Elvettétek tőlem kincseim javát. Elvettétek az Ezeregyéjszakát*” című médiatartalom közzétételével megsértette a gyűlöletkeltésre és a kirekesztésre alkalmas médiatartalmak közzétételét tiltó törvényi rendelkezést, ezért

- I. **a jogsértő magatartás tanúsítását megtiltja, és ennek keretében kötelezi a Médiatartalom-szolgáltatót, hogy az eljárás tárgyát képező írást a Médiatanács határozatának közzétételét követően haladéktalanul távolítsa el internetes honlapjáról;**
- II. **a Médiatartalom-szolgáltatót 250 000 Ft, azaz kétszázötvenezer forint bírsággal sújtja; valamint**
- III. **az alábbi közlemény közzétételére kötelezi:**

„A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Médiatanácsa a Magyar Hírlap Kiadói Kft.-vel szemben lefolytatott eljárásában megállapította, hogy a Médiatartalom-szolgáltató a Magyar Hírlap elnevezésű nyomtatott sajtóterméke 2016. november 16-ai lapszámában, valamint a www.magyarhirlap.hu címen elérhető Magyar Hírlap Online internetes sajtótermékében 2015. november 16-án megjelent „*Bayer Zsolt: 9066 Álláspont. Elvettétek tőlem kincseim javát. Elvettétek az Ezeregyéjszakát*” című cikk közzétételével megsértette a közösségekkel szembeni gyűlöletkeltésre és a kirekesztésre alkalmas médiatartalmak közzétételét tiltó törvényi rendelkezést. A szerző homogén, az európai társadalmakkal háborúban álló csoportként írta le a bevándorlók közösségét, potenciális gyilkosnak nevezve e közösség valamennyi, tizennégy éven felüli tagját.”

A közleményt a Médiatartalom-szolgáltató a jogsértést megvalósító internetes sajtóterméke honlapjának nyitóoldalán úgy köteles közzétenni jelen határozat jogerőre emelkedésétől számított három napon belül, hogy a honlap megnyitásakor a teljes információ olvasható legyen a közzétételtől számított hét napig folyamatosan.

A Médiatartalom-szolgáltató a bírságot e határozat közzétételét követő hét napon belül köteles megfizetni a Médiatanács Magyar Államkincstár által vezetett 10032000-00295141-00000024 számú számlájára. A bírságfizetési kötelezettség késedelmes teljesítése esetén a Médiaszolgáltató késedelmi pótlékot köteles fizetni, melynek mértéke minden naptári nap

után a felszámítás időpontjában érvényes jegybanki alapkamat kétszeresének 365-öd része. Az önkéntes teljesítés elmaradása esetén a Médiatanács a Médiaszolgáltatóval szembeni bírság igényét közigazgatási úton érvényesíti.

E határozat ellen fellebbezésnek nincs helye. A határozat felülvizsgálata az annak közlésétől számított 30 napon belül a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bírósághoz címzett, de a Médiatanácshoz (1088 Budapest, Reviczky utca 5.) három példányban benyújtott keresetlevéllel kérhető. A keresetlevél benyújtásának e határozat végrehajtására halasztó hatálya nincs, a keresettel támadott hatósági határozat végrehajtásának felfüggesztése és a tárgyalás tartása a bíróságtól kérhető. A keresetet a bíróság 30 napon belül bírálja el.

INDOKOLÁS

A Médiatanács állampolgári bejelentés alapján a médiaszolgáltatókról és a tömegkommunikációról szóló 2010. évi CLXXXV. törvény (a továbbiakban: Mttv.) 167. § (1) bekezdése szerinti hatósági ellenőrzést folytatott le a Médiatartalom-szolgáltató Magyar Hírlap címen megjelenő nyomtatott sajtóterméke 2015. november 16-ei lapszámában, valamint a www.magyarhirlap.hu weboldalon 2015. november 16-án megjelent „Bayer Zsolt: 9066 Álláspont. Elvettétek tőlem kincseim javát. Elvettétek az Ezeregyéjszakát” című médiatartalommal kapcsolatban, melynek során felmerült a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2010. évi CIV. törvény (a továbbiakban: Smtv.) 17. § (1) és (2) bekezdésének megsértése.

A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 29. § (1) bekezdése alapján a Médiatanács az Mttv. 182. § c) pontjában foglalt hatáskörében 2016. április 5-én hivatalból hatósági eljárást indított a Médiatartalom-szolgáltatóval szemben. A Ket. 29. § (3) bekezdése szerint a 401/2016. (IV. 5.) számú, MN/35563-6/2015. ügyiratszámú végzésében tájékoztatta a Médiatartalom-szolgáltatót a hatósági ellenőrzés megállapításairól és a Ket. 51. § (1) bekezdése szerinti nyilatkozattételi jogosultságáról, valamint a Ket. 68. § (1) bekezdés alapján az iratbetekintés lehetőségéről.

A postai tértivevény szerint a Médiatartalom-szolgáltató az eljárás megindításáról értesítő végzést 2016. április 15-én átvette, megfelelően igazolt jogi képviselője által benyújtott nyilatkozata 2016. április 26-án érkezett.

A Médiatartalom-szolgáltató álláspontra szerint a sérelmezett cikk nem tartalmazott jogsértő közlést, az abban foglaltak a szabad véleménynyilvánítás keretei között maradtak. A vélemény annak igazságtartalmától függetlenül alapjogi védelem alatt áll, de ezen túlmenően is gyengíti a jogsértés gyanúját, hogy a cikk valós társadalmi problémákra világított rá. A provokatív, vitára ingerlő kijelentés többek érzékenységét sérthette, de a sajtószabadság joga éppen az ilyen, közéleti-politikai kérdésekre reagáló véleményeknek biztosít védelmet.

Egy médiatartalom jogszerűségének megítélésakor ugyanis különös súlya van annak, ha a tartalom fontos, vitatott közéleti kérdéssel kapcsolatos. Egy ilyen témában született megnyilvánulás kevésbé korlátozható, mint más tartalmak.

Előadta, hogy mértékadó hírforrásokon, hatósági közléseken alapul az a kijelentés, hogy a párizsi terrorcselekmények elkövetői között bevándorlók is lehettek.

Külön kiemelte, hogy a határátkelőhelyeken kívül érkező, vagy a határzár tiltott átlépésével Magyarország területére jutó migránsok jogtalanságot követnek el. Álláspontra szerint az illegális bevándorlók nem minősülnek az Smtv. 17. §-a által védett közösségnek.

Hozzátette, hogy a közlemény kirekesztésre sem volt alkalmas a muszlim közösséggel szemben, hiszen nem annak egészét, hanem csak egy részét állította be negatív színben, az elítélendő jelenségeket pedig nem faji alapon ítélte meg, illetve nem a közösség kulturális beállítottságának tudta be. A cikk szerzője kiemelte, hogy vannak olyan muszlimok, akiket szeret.

A Médiatartalom-szolgáltató végül a Fővárosi Törvényszék 3.Kf.649.883/2013/5. számú ítéletére és a Médiatanács 1270/2013. (VII. 24.) számú végzésére hivatkozott, mert véleménye szerint ezek iránymutatásul szolgálhatnak jelen eljárásban is.

A Médiatartalom-szolgáltató az eljárás megszüntetését kérte.

A Médiatanács a rendelkezésre álló adatok, különösen a hatósági ellenőrzés és a Médiatartalom-szolgáltató nyilatkozata alapján az alábbi tényállást állapította meg, és azt az alábbiak szerint értékelte.

1. A médiatartalom ismertetése

A cikkben a szerző a 2015. november 13-ai párizsi merényletek apropóján foglalkozott az Európát az utóbbi évben elérő tömeges bevándorlással. Bayer Zsolt a merényletek miatt feltörő érzelmeit, gondolatait osztotta meg az olvasókkal.

Az írás egészének üzenete az volt, hogy nem szabad több menekültet és bevándorlót beengedni Európába, a földrész határait le kell zárni. E tézis alátámasztására a cikk háborús retorikát használt, amely szerint a merénylők hadat üzentek a kontinensnek: *„Háború van. Háborúban pedig különleges szabályok érvényesek. Háborúban felfüggesztetik sokféle jog és sokféle szabadság, mert háborúban meg kell védeni azt, ami a miénk, és ami az életünk. Háborúban nincs bevándorlás, különösen nem az ellenséges területekről. Háborúban ez egyszerűen elképzelhetetlen. Eddig is öngyilkosság volt, de mostantól a helyzet alapvetően megváltozott.”*

A szerző a cikkben az iszlám vallás követőiről mint homogén csoportról beszélt, és potenciális gyilkosnak nevezte az összes muszlimot (két személyes ismerőse kivételével): *„Csak az a muszlim testvér, akit ismerek, és akit szeretek. Testvér Ali bácsi, a Ráday utcai Shiraz étterem tulajdonosa, a drága öreg perzsa, akit megvédenék bármi és bárki ellenében. És testvér Sayfo Omar is, akinek úgy általában igaza van. De senki más nem testvér. Hanem potenciális gyilkos, aki az életemre tör.”*

Ezt követően a cikk kifejezetten a migránsokra fókuszált, akiket szintén potenciális gyilkosoknak nevezett a szerző: *„Ott lapulnak a gyilkosok a bevándorlók között. Kiderült, hogy az egyik párizsi merénylő tizenöt éves körüli volt. A másikat pedig októberben még Horvátországban meg Magyarországon sajnálták és etették, talán még szívhez szóló fényképet is közöltek róla valamelyik újságban. Akkor pedig mondjuk ki végre: tizennégy éves kortól fölfelé potenciális gyilkos mindegyik. És most háború van.”*

Bayer Zsolt végül kitért arra, hogy azok, akik másképp gondolkodnak a migrációról, a menekültekről és a bevándorlásról, háborús bűnösökként kezelendők: *„Aki pedig mostantól nyitott határokról, befogadásról, toleranciáról meg integrációról pofázik, az nem egyszerűen idióta, mint eddig, hanem háborús bűnös, és úgy is kell bánni vele.”*

2. A „gyűlöletkeltésre alkalmas” és a „kirekesztésre alkalmas” tényállási elemek médiajogi értelmezése

Magyarország Alaptörvénye Záró és vegyes rendelkezéseinek 5. pontja rögzíti, hogy az Alaptörvény hatályba lépése (2012. január 1.) előtt meghozott alkotmánybírósági határozatok hatályukat veszítik. E rendelkezés ugyanakkor nem érinti az ezen határozatok által kifejtett joghatásokat.

Az Alkotmánybíróság ezt követően rögzítette, hogy *„a hatályát veszített alkotmánybírósági határozat forrásként megjelölésével, a lényegi, az adott ügyben felmerülő alkotmányossági kérdés eldöntéséhez szükséges mértékű és terjedelmű tartalmi vagy szövegszerű megjelenítéssel hivatkozhatja vagy idézheti a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket”* [13/2013. (VI. 17.) AB határozat].

A fentiekre tekintettel a hatósági döntéseknek ugyan nem lehet elsődleges alapja a korábbi alkotmánybírósági gyakorlat, de a Médiatanács döntéseiben, a vizsgált tényállás jogszerűségének mérlegelésekor a sajtó- és véleménynyilvánítási szabadság alkotmányos tartalmának kereteit meghatározó korábbi alkotmánybírósági döntések indokolását is figyelembe veheti.

Az Smtv. 17. § (1) és (2) bekezdése értelmében:

„(1) A médiatartalom nem lehet alkalmas valamely nemzet, közösség, nemzeti, etnikai, nyelvi és más kisebbség vagy bármely többség, továbbá valamely vallási közösség elleni gyűlölet keltésére.

(2) A médiatartalom nem lehet alkalmas valamely nemzet, közösség, nemzeti, etnikai, nyelvi és más kisebbség vagy bármely többség, továbbá valamely vallási közösség kirekesztésére.”

Az idézett rendelkezések által tilalmazott magatartás a gyűlöletkeltés, illetve a kirekesztés, a rendelkezés alanyai csoportok, közösségek, melyek közül a jogalkotó egyes, az Alaptörvény és a nemzetközi egyezmények által is kiemelt - nemzeti, etnikai, nyelvi, vallási alapon összetartozó - csoportokat külön nevesített.

Az alkotmánybírósági értelmezés szerint a védett közösség bármely ismérv alapján elkülönülő személyek csoportját jelentheti [30/1992. (V. 26.) AB határozat], azonban az „elkülönülésnek” valósnak és érzékelhetőnek kell lennie. Ahhoz, hogy védelmet kapjon, az adott csoportnak, közösségnek olyan alapon kell szerveződnie, amely tagjai személyiségének lényegét (lényegi elemét) határozza meg [96/2008. (VII. 3.) AB határozat].

Az **Smtv. 17. § (1)** bekezdés érvényesülésének vizsgálata során a Médiatanács a következetes jogalkalmazói gyakorlatnak megfelelően a gyűlölködő kifejezésekkel szembeni korlátozás lehetőségét vizsgáló - büntető-, polgári- és médiajogi vonatkozásban született - alkotmánybírósági határozatokban foglalt mércét veszi alapul.

A 30/1992. (V. 26.) számú alkotmánybírósági határozat az indokolás IV. pontjában a Btk. szövegében szereplő „gyűlöltre uszítást” a Btk.-ban szövegszerűen nem szereplő „gyűlöletkeltéssel” azonos értelműnek tekintette. A határozat indokolása kiemeli, hogy *„[a] véleménynyilvánítás és sajtószabadság körében az emberek meghatározott csoportjai elleni gyűlöletkeltés alkotmányos védelemben részesítése feloldhatatlan ellentmondásban lenne az Alkotmányban kifejezésre jutó politikai berendezkedéssel és értékrenddel, a demokratikus jogállamiságra, az emberek egyenlőségére, egyenlő méltóságára, valamint a diszkrimináció tilalmára, a lelkiismereti és vallásszabadságra, a nemzeti, etnikai kisebbségek védelmére, elismerésére vonatkozó alkotmányos tételekkel. Az Alkotmány 2. § (1) bekezdése szerint a Magyar Köztársaság demokratikus jogállam. A demokrácia fogalma rendkívül összetett. A vizsgált kérdés szempontjából azonban lényeges, hogy tartalmilag jelenti a különbözőséghez való jogot, a kisebbségek védelmét, az erőszakról és az erőszakkal fenyegetésről, mint a konfliktusmegoldás eszközeiről való lemondást. A gyűlöletkeltés a fenti tartalmi jegyek*

tagadása, az erőszak érzelmi előkészítése.” (Hasonlóképpen azonosnak tekintette a gyűlöletkeltést és a gyűlöletre uszítást az 1006/B/2001. számú, és a 165/2011. (XII. 20.) számú AB határozat is.)

A fentiek alapján a gyűlöletkeltés az adott közösség ellen irányuló ellenszenv, utálat szélsőséges, erőteljes kifejezése, amely alkalmas arra, hogy másokban is ilyen érzelmeket keltsen, és a közösséggel szembeni jogsértés veszélyét is előidézzék. Az Smtv.-beli gyűlöletkeltés tehát szó szerint az erőszak érzelmi előkészítését, az erőszakos konfliktusmegoldásra való buzdítást jelenti.

A Médiatanács gyakorlatában az **Smtv. 17. § (2)** bekezdésében tilalmazott kirekesztést azon médiatartalom valósítja meg, amely egy adott közösség elszigeteltségét, a társadalom egyéb rétegeitől való idegenségét, különállóságát igyekszik elérni, vagy amellett érvel. Mindez megvalósulhat úgy, hogy az adott médiatartalom a célzott réteggel kapcsolatos megfélemlítő, sztereotip gondolatokat, véleményeket felerősíti, vagy ezt célozza.

Akkor minősülhet továbbá egy tartalom kirekesztőnek, ha annak kinyilvánítója arra törekszik, hogy az adott közösség tagjait valamilyen módon megakadályozza abban, hogy alkotmányos jogait érvényesíthessék, illetőleg ezt számukra megnehezítse. Az ilyen szándék végső soron az adott közösség tagjainak a mindenki mással egyenlő mértékben megillető méltósághoz való joga érvényesülését, érvényesíthetőségét ássa alá.

Fontos kiemelni, hogy a szabályozás a kirekesztésre *alkalmas* médiatartalmak közzétételét tiltja, azaz a hatósági eljárás során nem azt kell vizsgálni, hogy az adott tartalom közzétételének eredményeképpen a szóban forgó közösség tagjai ténylegesen szembesültek annak negatív következményeivel; ugyanígy az sem tényállás-elem, hogy a vélemény kinyilvánítóját ilyen szándék vezérelje nézeteinek közlésekor.

A sajtószabadságot értelmező első határozatában az Alkotmánybíróság rámutatott arra, hogy *„a sajtó szabadságát arra figyelemmel kell garantálnia az államnak, hogy a sajtó a véleményalkotáshoz szükséges információszerzésnek, a véleménynyilvánításnak és véleményformálásnak kitüntetett jelentőségű eszköze. (...) A sajtószabadság egyéni alapjogként abban az értelemben eszköz, hogy felerősíti az egyéni véleménynyilvánítás hatását, és támogatja a demokratikus közvélemény közérdekű ügyekről való tájékoztatását, a közérdekű ügyekkel kapcsolatos véleményformálást”* [37/1992. (VI. 10.) AB hat.].

A 30/1992. (V. 26.) AB határozat kifejtette: *„a szabad véleménynyilvánításhoz való jog a fentiek szerint nem csupán alapvető alanyi jog, hanem e jog objektív, intézményes oldalának elismerése egyben a közvélemény, mint alapvető politikai intézmény garantálását is jelenti. A szabad véleménynyilvánítás jogának kitüntetett szerepe ugyan nem vezet arra, hogy ez a jog – az élethez vagy az emberi méltósághoz való joghoz hasonlóan – korlátozhatatlan lenne, de mindenképpen azzal jár, hogy a szabad véleménynyilvánításhoz való jognak valójában igen kevés joggal szemben kell csak engednie, azaz a véleményszabadságot korlátozó törvényeket megszorítóan kell értelmezni.”*

A fentiek alapján a vélemény- és sajtószabadság kiterjed a sértő, akár szélsőséges álláspontok közzétételének lehetőségére is. A sajtószabadság korlátozásának nem lehet indoka a szélsőséges vélemények elutasítása, hanem csak más, a sajtószabadsággal szembeni védelemre is érdemes alapvető jog vagy alkotmányos érték [Alaptörvény, I. cikk (3) bekezdés] megóvásának szándéka vezethet a jogsértés megállapítására. A szólás- vagy sajtószabadság gyakorlása nem teszi lehetővé a gyűlöletkeltő és a kirekesztő vélemények közzétételét, azaz a védelem ezen álláspontokra nem terjed ki, ezek a vélemények alkotmányos módon kizárhatók a demokratikus nyilvánosságból. (Ezt az Alkotmánybíróság legutóbb a jelenleg hatályos törvényi szabályozás kapcsán a 165/2011. (XII. 20.) AB határozatában is megerősítette.)

Az Smtv. 17. §-a, amely a sajtószabadság egyik lehetséges korlátját képezi, nem elsősorban mások - a médiatartalmakban szereplő egyének vagy közösségek - jogait védi; e célra rendelkezésre áll például a büntető- és a polgári jogi szabályozás. A médiahatósági eljárás a megtámadott közösség képviselőinek, tagjainak akaratától függetlenül elindulhat, és ez nem képezi azok önrendelkezési jogának korlátját, arra tekintettel, hogy a szabályozás elsődleges célja a demokratikus nyilvánosság védelme. A médiaszabályozás vonatkozó rendelkezései elsősorban azt célozzák, hogy a közönség (a médiatartalmak befogadói) számára olyan nyilvánosság álljon rendelkezésre, amely tiszteletben tartja az emberek, közösségek egyenlőségét, egyenlő emberi méltóságát, mindamellett, hogy bizonyos mértékben - a sajtószabadság gyakorlása által - lehetővé teszi, megengedi az ezekben való sérelem okozását. Az Smtv. 17. §-a által tehát - közvetett módon - a megtámadott közösségek, illetve azok tagjai is védelemben részesülnek.

A Médiatanács utalni kíván arra a tényre, hogy az Smtv. 17. § (1) és (2) bekezdése szerint már önmagában annak a médiatartalomnak a közzététele is jogsértő, amely gyűlöletkeltésre – a fentiekben idézett fogalmi meghatározások szerint az ellenséges érzelmek felkeltésére –, illetve kirekesztésre alkalmas, és ez, a gyűlölet felkeltésére való alkalmasság, a megtámadott közösség sérelmének reális esélyét hordozza. Nem tényállási elem tehát, hogy a gyűlölet érzete, valamint a sztereotip gondolatok a közönségben valóban kialakuljanak, és ebből következően még kevésbé az, hogy a megtámadott közösséget tényleges – fizikai – sérelem vagy fenyegetés érje.

Az adott médiatartalmat minden esetben annak tartalmi, kontextuális értelmezése alapján kell megítélni. A hatóságnak döntése meghozatalakor azonban nem feladata az adott társadalmi, közéleti viszonyok és események mint kívülálló körülmények fényében vizsgálni – és értékelni – az adott tartalmat, hanem mindössze annak önmagában gyűlöletkeltésre, illetve kirekesztésre való alkalmasságáról dönthet.

3. A médiatartalommal érintett közösség(ek) azonosítása

Elsődlegesen azt kell tisztázni, hogy a médiatartalomban érintett muszlimok, illetve „bevándorlók” („migránsok”, „menekültek” stb.) tekinthetőek-e a gyűlöletkeltés és kirekesztés tilalmára vonatkozó törvényi tényállás alkalmazása szempontjából elkülönülő csoportnak, közösségnek.

Az első esetben nyilvánvaló, hogy a muszlimok, az iszlám vallást követő személyek ilyen közösségnek minősülnek, ezt erősíti meg Smtv. 17. § (1) és (2) bekezdésében is szereplő „vallási közösség” kifejezés is. A „vallási közösség” fordulatnak a szabályozásban való kifejezett megjelenésének indokául szolgál, hogy a vallási meggyőződés az egyik, ha nem a legerősebb csoportképző körülménynek tekinthető.

Megjegyzendő, e körben nem releváns a Médiatartalom-szolgáltató nyilatkozatában foglalt azon álláspont, miszerint a szerző csak a muszlim közösség egy részét állította be negatív színben, és kiemelte, hogy vannak olyan muszlimok is, akiket ő – személy szerint – szeret. A médiatartalomban a szerző egy-két, általa – vélhetően személyesen is – ismert muszlim vallású személyen kívül a közösség tagjait homogén csoportként kezelve potenciális gyilkosoknak mutatta be, így a Médiatartalom-szolgáltató által előadottak a tartalom általánosító jellegére tekintettel nem bírnak relevanciával.

A szerző által említett „bevándorlók” mint közösség azonosítása az előbbinél összetettebb kérdés. A kifogásolt médiatartalomban maga a szerző is homogén, a külvilág számára érzékelhető, csoportképző tulajdonsággal bíró közösségként kezeli a bevándorlókat (migránsokat, menekülteket).

A „közösséget” nem csak saját tagjai meglévő közös vonásai, hanem a velük szemben állóktól való megkülönböztethetőségük is egybekovácsolhatja, teheti jogi értelemben közösséggé. Továbbá, egy csoport létehez nem szükséges, hogy minden tagjának valamennyi lényeges, személyiségét meghatározó tulajdonsága megegyezzen, elegendő, ha van olyan, a „külvilág” számára is érzékelhető közös tulajdonságuk, személyiségjegyük, amely eléggé lényeges és fontos ahhoz, hogy közöttük kötőerőt képezzen, és őket így csoporttá tegye.

A cikk és a bevándorlás kérdéséről szóló magyar és európai közbeszéd éppen ebből indul ki, nevezetesen, hogy a bevándorlók az európai civilizáció szempontjából homogén, jól körülhatárolható csoportot alkotnak. Függetlenül származásuktól, Európába érkezésük körülményei, annak indokai közötti hasonlóság, illetve önmagában annak ténye már egyfajta sajátos csoporttá teszi őket. Ráadásul a bevándorlók többsége muszlim vallású; a vallási meggyőződés pedig talán a létező legerősebb csoportalkotó szempont – ahogy erre már korábban is utalt a Médiatanács.

Európai szemszögből a bevándorlók azonosítható közösséget alkotnak, egyes területeken egységesen kezelendő kérdések merülnek fel velük kapcsolatban (menekültügyi szabályok alkalmazása, táborokba terelés, befogadás/kiutasítás felőli döntés, majdani társadalmi integráció kérdései, iszlám fenyegetés stb.). Minden európai államban sajátos jogszabályokat alkalmaznak és változatos gyakorlat alakult ki a bevándorlók kezelésére.

Nem perdöntő kérdés, de az eddigi médiahatósági gyakorlat egyes esetekben a bevándorlókhoz képest sokkal kevésbé elkülönülő közösségeket is védelem alá helyezett, mint például a biciklisták vagy egy adott politikai oldalhoz tartozók. A teljes lista: a zsidóság, a cigányság, a román nemzet, a katolikus egyház, a keresztény felekezetek hívei, a politikai jobboldalhoz kötődő személyek, a biciklisták, a magyar nemzet, a politikai baloldalhoz köthető személyek, az iszlám hívei, a homoszexuális közösség, a szlovák nemzet, az Egyesítő Egyház dél-koreai szekta hívei, a Jobbik mint politikai közösség tagjai.

Kiemelendő, hogy a magyar és európai közbeszédben, közéletben a bevándorlók elkülönülő csoportot képeznek, sőt, éppen ez a róluk folyó viták kiindulópontja, amelynek elismerése nélkül az egész vita értelmetlen volna (ha ugyanis nincs elkülönülés, akkor nem merülhet fel sem vallási, sem más alapú gyűlölködés, illetve nem lehet kérdéses a társadalmi integráció sikere sem).

A fentieket alátámasztandó, hangsúlyozni szükséges, hogy maga az ügyben vitatott médiatartalom is evidens módon indul ki a bevándorlók elkülönülő, csoportként, közösségeként való létezéséből.

4. A médiatartalom értékelése

4.1. Az Smtv. 17. § (1) bekezdés sérelme – gyűlöletkeltés tilalma

Előljáróban megállapítható, hogy a vizsgált médiatartalom (interneten, illetve nyomtatásban megjelenő újságcikk) olyan témában született, amely a teljes demokratikus nyilvánosságban érdeklődésre tartott számot. Az ilyen, közügyekre vonatkozó tartalmak vizsgálatakor a Médiatanács álláspontja szerint – egymással versengő jogok és érdekek esetében – a vélelem a sajtószabadság elsőbbsége mellett szól, és a közéleti vita korlátozásához nyomós társadalmi szükséglet (jelen esetben a demokratikus nyilvánosság védelme a gyűlöletkeltés és kirekesztés tilalma által) kell.

A médiatartalomban két közösség azonosítható: muszlimok és – az elsősorban – közel-keleti, közép-ázsiai migránsok. A cikk szerzője a migránsokat (menekülteket, bevándorlókat) a muszlimokkal azonosította, így általánosító megjegyzései hol a muszlimokra, hogy a

bevándorlókra vonatkoztak. A jegyzet által felvázolt kép szerint a muszlimok közül a Ráday utcai Shiraz étterem tulajdonosa (Ali bácsi) és Sayfo Omar „testvér”, a többi muzulmán azonban „potenciális gyilkos”, illetve „*ott lapulnak a gyilkosok a bevándorlók között*”, „*tizennégy éves kortól fölfelé potenciális gyilkos mindegyik*”.

Az említett közösségeket Bayer Zsolt homogén, az európai társadalmakkal ellenséges, sőt azokkal háborúban álló csoportokként írta le (*„özönlenek befelé Európába az ellenőrizetlen és ellenőrizhetetlen tömegek az ellenséges területekről”*), és közvetlen kapcsolatba hozta őket a 2015. november 13-ai párizsi merényletekkel (*„Kiderült, hogy az egyik párizsi merénylet tizenöt éves körüli volt. A másikat pedig októberben még Horvátországban meg Magyarországon sajnálták és etették, talán még szívhez szóló fényképet is közöltek róla valamelyik újságban.”*).

A fenti közösségekre való utalás – függetlenül attól, hogy a szerző két név szerint is megnevezett muzulmán hitű ismerőséről elmondta, hogy őket szereti – alkalmas volt arra, hogy a közösség egészére „visszahasson”. Az írás ugyanis nem konkrét, a megnevezett közösségekhez tartozó személyekről szólt, illetve nem csupán a jegyzet alapjául szolgáló merényletek elkövetőit bírálta erőteljes hangnemben, hanem a közösségek egészéről mondott véleményt. Azt állította, hogy az említett közösségek minden tizennégy éven felüli tagja potenciális gyilkos.

A Médiatanács gyakorlata szerint a közösségekkel szembeni általánosítás a gyűlöletkeltés megállapításának egyik feltétele, ugyanis ha az adott médiatartalom csak a közösség valamely tagjára, tagjaira vonatkozik, úgy nem lehet alkalmas a közösség egészével szembeni gyűlölet felkeltésére (bár ez utóbbi esetben is előfordulhat, hogy a gyűlöletkeltő kijelentések a közösség valamennyi tagjaira visszahassanak). Ellenben, a jelen ügyben vizsgált cikk olyan általánosítást tartalmazott, amely a bevándorlók és muzulmánok közösségének majdnem egészére, de legalábbis túlnyomó hányadára vonatkozott.

A cikk által közvetített üzenet a Médiatanács álláspontja szerint elérte a jogsértés szintjét, alkalmas volt a muzulmánok és a migránsok teljes közösségével szembeni gyűlölet felkeltésére.

Megjegyzi a Médiatanács, hogy önmagában az a vélemény, amely szerint *„mostantól nem szabad senkit beengedni”*, azaz változtatni kell az európai menekültpolitikán, nem alkalmas a gyűlöletkeltésre. A vizsgált médiatartalom azzal valószínűsítette meg az Smtv. 17. §-ban tiltott magatartást, hogy a muzulmánokat és a bevándorlókat az európai társadalmak ellenségeiként, potenciális gyilkosokként írta le. A közvetített kép homogén, az európai társadalmak számára, az itt élők életére közvetlen veszélyforrásként jelentkező csoportként festette le az érintett közösségeket, amely alkalmas lehetett a velük szembeni gyűlölet felkeltésére. Az egyértelműen általánosító leírás egy-egy példát kiemelve a többségi társadalom érzelmére kívánt hatást gyakorolni, mellőzve, de legalábbis háttérbe szorítva az ész érvek alapján történő megítélésüket, a velük kapcsolatos döntéshozatal folyamatait.

A Médiatartalom-szolgáltató nyilatkozatával összefüggésben hangsúlyozza a Médiatanács, hogy a jogsértés megítélése szempontjából irreleváns, hogy meghatározó hírforrások szerint a párizsi terrorcselekmények elkövetői között bevándorlók is lehettek, mint ahogyan az a körülmény is, hogy a bevándorlók egy része illegális határátlépő. Egy-egy kiragadott példa alapján potenciális gyilkosként titulálni a muszlimok, illetve a bevándorlók (migránsok) közösségét, a véleménynyilvánítás olyan formája, amely nem egyeztethető össze a demokratikus nyilvánosság szabta jogi keretekkel.

A Médiatanács e körben végezetül utal a Médiatartalom-szolgáltató nyilatkozatában hivatkozott, a Fővárosi Törvényszéken született 3.Kf.649.883/2013/5. sz. ítéletre, valamint a Médiatanács által annak nyomán hozott 1270/2013. (VII. 24.) számú határozatában

foglaltakra. (Megjegyzendő, hogy miután a bíróság a hivatkozott ügyben egyedi ügyben született hatósági határozat felülvizsgálata során hozott döntést, általános jelleggel nem tekinthető a hatóság más eljárásaira nézve iránymutatásként, azonban a következetes jogalkalmazói gyakorlat érdekében a Médiatanács nem kívánja az ott tett megállapításokat figyelmen kívül hagyni.)

A Médiatanács rögzíteni kívánja, hogy a hivatkozott ügyben a jogerős ítélet arra tekintettel utasította új eljárásra a hatóságot, mert az nem a műsorvezető kijelentéseit, hanem a kijelentéseknek tulajdonított, saját szemszögéből megfogalmazott értelmezését vetette össze az akkor hatályos Rttv. rendelkezéseivel. A jogerős ítélet tehát nem határozott meg semmiféle mércét, amely zsinórmértékül szolgálhatna az adott tartalom gyűlöletkeltésre alkalmas voltának megállapításához.

A megismételt eljárás keretében a Médiatanács arra tekintettel nem állapította meg a gyűlöletkeltés tilalmát előíró törvényi előírást, mert az összeállításban elhangzott műsorvezetői megnyilvánulások nem voltak alkalmasak az érintett nemzetek iránti gyűlöletkeltésre. Azok ugyanis, noha gúnyosak, dehonesztálók, az érintett nemzetek tagjai számára sérelmesek lehettek, azonban nem voltak alkalmasak mások ellenséges indulatainak, gyűlöletének felkeltésére. A közösség tagjaiban potenciálisan kialakuló egyéni sérelemérzeten túl az elhangzottak nem voltak alkalmasak arra, hogy a kinyilvánított vélemény befogadóiban azt a gyűlöletet előidézzék, amelynek kialakulása utóbb a közösséggel szembeni jogsértésben nyilvánulhat meg.

A Médiatanács jelen eljárásban mind a bírósági ítéletben foglaltaknak eleget tett (ismertetve a médiatartalom kifogásolt részét, a jogsértés megvalósulásának indokát), mind pedig a gyűlöletkeltésre alkalmas médiatartalmak azonosításakor alkalmazott mérce meghatározásakor a korábbi jogalkalmazói gyakorlatnak (és alkotmánybírósági értelmezésnek) megfelelő zsinórmértéket alkalmazta. Erre figyelemmel a Médiatartalom-szolgáltató által hivatkozott döntésekben foglaltak nem szolgáltak alapul a jogsértés megállapításának mellőzésére.

A fentiek alapján a Médiatartalom-szolgáltató a cikk közzétételével megsértette az Smtv. 17. § (1) bekezdését.

4.2. Az Smtv. 17. § (2) bekezdés sérelme – kirekesztés tilalma

Az eljárás tárgyát képező újságcikk tartalmi vizsgálata alapján megállapítható, hogy az a gyűlöletkeltés mellett a közösségek kirekesztésének tilalmát előíró törvényi rendelkezést is megsértette. A cikk ugyanis alkalmas volt arra, hogy nem kizárólag a terrorcselekményekkel érintett személyekkel, de a megnevezett közösségek valamennyi tagjával szembeni előítéletek kialakítását eredményezze, mivel nem kizárólagosan a terrorcselekmények elkövetői ellen irányult. Egyértelműen erre utal a médiatartalomban olvasható gondolat: „*Akkor pedig mondjuk ki végre: tizennégy éves kortól fölfelé potenciális gyilkos mindegyik*”. E szövegrész által a vizsgált médiatartalom alkalmas lehetett a bevándorlókkal kapcsolatos megtévesztő, sztereotip gondolatok, vélemények felerősítésére, ebből adódóan pedig velük szemben ellenséges, kirekesztő érzelmek kialakulását eredményezhette.

A médiatartalommal érintett közösséggel szemben szélsőséges ellenszenv, gyűlölet kialakulásának lehetőségén túl a szerző által közvetített mondanivaló egyúttal a többségi társadalomtól való különállásukat igyekezett elérni, illetve arra alkalmas volt, bűnözésre (konkrétan: emberölésre) is eredendően alkalmas csoportként festette le annak tagjait. Ezzel közvetve azt az üzenetet közvetítette a nyilvánosság felé, hogy az Európába érkező migránsok akár egyenes szándékból vagy kényszerből is, de a társadalmi együttélésre nézve potenciális veszélyforrást jelentenek.

A szerző ezen felül háborús helyzetnek titulálta a fennálló állapotokat, és mint írja, „háborúban felfüggesztetik sokféle jog és sokféle szabadság”; majd miután potenciális gyilkosnak nevezte a tizennégy éven felüli bevándorlókat, ismét hangsúlyozta ezt az állapotot. A médiatartalom által vázolt gondolatmenet tehát a közösség tagjainak az őket megillető jogok gyakorlásában való megakadályozását, illetve azoktól való megfosztás lehetőségét sem tartotta elképzelhetetlenek.

A fentiek alapján a médiatartalom közzététele alkalmas lehetett a társadalomban a migránsokkal, muszlimokkal szembeni sztereotip gondolatok kialakulására, illetve az esetlegesen meglévő nézetek felerősítésére, ezzel megsértette az Smtv. 17. § (2) bekezdését.

Kiemeli a Médiatanács, hogy az Smtv. 17. § (1) és (2) bekezdése szerinti tényállás egyaránt két-két esetben valósult meg, tekintettel arra, hogy a két különböző médiatartalom-szolgáltatásban (nyomtatott és internetes sajtótermékben) való közzététel két önálló jogsértésnek minősül.

A Médiatanács által alkalmazott szankció, a jogkövetkezmény megválasztásánál figyelembe vett szempontok:

Az Mttv. 186. § (1) bekezdése szerint:

„Amennyiben a jogsértés csekély súlyú és ismételtség nem állapítható meg, a Médiatanács, illetve a Hivatal – a jogsértés tényének megállapítása és figyelmeztetés mellett – legfeljebb harminc napos határidő tűzésével felhívhatja a jogsértőt a jogsértő magatartás megszüntetésére, a jövőbeni jogsértésektől való tartózkodásra, illetve a jogszerű magatartás tanúsítására, és meghatározhatja annak feltételeit.”

Az Mttv. 186. § (3) bekezdése szerint *“Amennyiben a felhívás az ügy összes körülményeire tekintettel nem alkalmazható, vagy nem lenne a jogsértés megszüntetésére vonatkozó kötelezettség kikényszerítésére hatékony eszköz, a Médiatanács vagy a Hivatal - a felhívás mellőzésére vonatkozó indokolás nélkül - a jogsértő magatartás tanúsítását megtiltja, illetve az e törvényben foglaltak érvényesítése keretében kötelezettséget állapíthat meg, jogkövetkezményeket alkalmazhat.”*

Az Mttv. 187. § (4) bekezdése szerint:

„(...) ismételtségnek tekintendő, ha a jogsértő a jogerős hatósági határozatban megállapított jogsértő magatartást ugyanazon jogalapon és jogszabályhely tekintetében, ugyanazon tárgykörben, háromszázhatvanöt napon belül ismételten megvalósítja, ide nem értve a csekély súlyú törvénytiséteket.

A Médiatanács jelen határozat meghozatalát megelőzően egy alkalommal állapította meg az Smtv. 17. § (2) bekezdésének megsértését a Médiatartalom-szolgáltatóval szemben [802/2013. (V. 8.) sz. határozat], 2013. január 5-ei jogsértés miatt, ami a jelenlegi jogsértést megelőző 365 napon túl történt, azaz a jogsértés ismételtsége nem állapítható meg.

Az Smtv. 17. § (2) bekezdésében foglalt sértő tartalom közzététele a Médiatanács gyakorlatában súlyos jogsértésnek minősül, amely kizárja az Mttv. 186. § (1) bekezdés szerinti felhívás jogkövetkezmény alkalmazását.

Az Mttv. 187. § (2) bekezdése alapján a Hatóság mind a jogkövetkezmény megválasztásánál, mind a mértékének megállapításánál mérlegelési jogkörrel rendelkezik.

„187. § (2) A Médiatanács és a Hivatal a jogkövetkezményt – a jogsértés jellegétől függően – a jogsértés súlyára, a jogsértés ismételtségére, folyamatosságára, időtartamára, a jogsértéssel elért vagyoni előnyre, valamint a jogsértéssel okozott érdeksérelemre, az

érdeksérelmet szenvedett és veszélyeztetett személyek számára, illetve a jogsértéssel okozott kárra, személyiségi jogsérelemre és a jogsértés piacra gyakorolt hatására, továbbá az egyedi ügyben értékelhető egyéb szempontokra tekintettel állapítja meg.

(3) A Médiatanács és a Hivatal - a (7) bekezdés figyelembevételével - a következő jogkövetkezmények alkalmazására jogosult:

b) bírságot szabhat ki a jogsértővel szemben az alábbi összeghatárok szerint:

(...)

bc) országosan terjesztett napilap esetében a bírság összege huszonötmillió forintig,

bf) internetes sajtótermék esetében a bírság összege huszonötmillió forintig terjedhet

(...)

c) a jogsértőt kötelezheti közleménynek vagy a határozatnak a jogsértő internetes honlapjának nyitóoldalán, sajtótermékben vagy megjelölt műsorszámban történő közzétételére a határozatban meghatározott módon és ideig.

(...)

(5) A (3) bekezdésben meghatározott jogkövetkezmények együttesen is megállapíthatók.”

Az érdeksérelmet szenvedettek száma nem állapítható meg pontosan, mivel – tekintettel arra, hogy a rendelkezés elsődleges célja a demokratikus nyilvánosság védelme – az érdeksérelmet potenciálisan kiterjed mindenkire, aki a demokratikus nyilvánosságban részt vesz, azt figyelemmel kíséri, illetve ténylegesen kiterjed közülük azokra, akik a vizsgált médiatartalmat olvasták, azzal akár közvetve találkoztak a nyilvánosság különböző fórumain.

Szintén nem állapítható meg pontosan az, hogy az Smtv. 17. § (2) bekezdése által védelemben részesített közösség hány tagból áll. Ugyanakkor, tekintettel a nyomtatott és az online megjelenésre is, egyértelműen megállapítható – mind a nyilvánosság, mind az adott közösség vonatkozásában –, hogy az érdeksérelmet szenvedettek száma kiemelten magas. A nyomtatott napilap – és természetesen az internetes sajtótermék is – országos elérésű, amely körülmény szintén a jogsértés súlyát növeli.

A jogsértés folyamatossága elsődlegesen az internetes sajtótermék vonatkozásában értékelhető, hiszen az eljárás tárgyát képező írás 2015. november 16. óta folyamatosan elérhető.

I. A Médiatanács a jogsértés folyamatosságára tekintettel az Mttv. fentebb idézett 186. § (3) bekezdése szerint megtiltotta a jogsértő magatartás tanúsítását, és ennek keretében arra kötelezte a Médiatartalom-szolgáltatót, hogy a jelen határozat közlését követően haladéktalanul távolítsa el az eljárás tárgyát képező írást az internetes honlapjáról.

Az Mttv. 187. § (2) bekezdése szerinti mérlegelési szempontok közül a jogsértéssel elért vagyoni előny, a jogsértéssel okozott vagyoni kár, személyiségi jogsérelem, a jogsértés piacra gyakorolt hatása a jogsértés jellegére figyelemmel, valamint a jogsértés ismételtsége nem értékelhető.

A Médiatanács egyedi ügyben értékelhető egyéb szempontot a tényállás tisztázása során nem tárt fel.

II. A fentiekre figyelemmel a Médiatanács az Mttv. 187. § (3) bekezdés bc) és bf) alpontja alapján bírság kiszabása mellett döntött.

Az Mttv. 187. § (3) bekezdés bc) és bf) alpontja alapján a Médiatanács huszonötmillió forintig terjedő összegű bírság kiszabására jogosult.

A Médiatanács az ugyanezen jogszabályhelyek megsértését megállapító 802/2013. (V. 8.) sz. határozatában a nyomtatott sajtótermékben megvalósult jogsértések vonatkozásában százezer forint (a gyűlöletkeltés tilalma tekintetében hetvenötezer forint, a kirekesztés tilalma miatt pedig huszonötezer forint), míg az internetes sajtótermékben megvalósult jogsértések

vonatkozásában százötvenezer forint (a gyűlöletkeltés tilalma tekintetében százezer forint, a kirekesztés tilalma miatt pedig ötvenezer forint), összesen tehát kétszázötvenezer forint bírság megfizetésére kötelezte a Média tartalom-szolgáltatót.

A jogsértés óta eltelt két év tíz hónapra tekintettel az Smtv. 17. § (1) és (2) bekezdésének megsértése miatt kiszabott bírságösszeget a Média tanács nem emelte, azaz a jelenlegi ügyben a nyomtatott sajtótermékben megvalósult jogsértések vonatkozásában a kiszabható bírságmaximum (25 millió Ft) 0,4%-ának megfelelő százezer forint (a gyűlöletkeltés tilalma tekintetében hetvenötezer forint, a kirekesztés tilalma miatt pedig huszonötezer forint), míg az internetes sajtótermékben megvalósult jogsértések vonatkozásában a kiszabható bírságmaximum (ugyancsak 25 millió Ft) 0,6%-ának megfelelő százötvenezer forint (a gyűlöletkeltés tilalma tekintetében százezer forint, a kirekesztés tilalma miatt pedig ötvenezer forint), összesen tehát kétszázötvenezer forint bírság megfizetésére kötelezte a Média tartalom-szolgáltatót.

Az internetes közzététel súlyosabb szankcionálását azon körülmény indokolja, hogy a jogsértő tartalom a társadalom szélesebb köre számára, az azonos tartalmú cikk napilapban való megjelenéséhez képest mindenképpen hosszabb időn keresztül elérhető volt.

A Média tanács a bírság összegét úgy határozta meg, hogy egy esetleges újabb jogsértés esetén alkalmazandó jogkövetkezmény meghatározásánál érvényesülhessen a fokozatosság elve, azaz az ismétléssel járó növekvő progresszivitás és a szankcionálás kiszámíthatósága, előreláthatósága.

III. A vizsgált média tartalom kárt okozott a demokratikus nyilvánosságban, ezért indokolt a határozatról a nyilvánosságot minél szélesebb körben tájékoztatni. Ennek leghatékonyabb formája az, ha a határozatról maga a Média tartalom-szolgáltató ad tájékoztatást.

A Média tanács a honlapon hét napig látható közleményt az elérni kívánt céllal – a jogsértés tényének közvetítése a jogsértéssel érintett személyek felé – arányosnak ítélte, tekintettel arra, hogy az ilyen jellegű, összefoglalóan a „gyűlöletbeszéd” körébe tartozó jogsértéseknél lényeges, hogy a közönség megfelelő módon értesüljön a jogsértés tényéről és mibenlétéről; erre a bírságszankció alkalmazása önmagában nem feltétlenül alkalmas. Mindezek alapján a Média tanács az Mttv. 187. § (3) bekezdés c) pontja szerinti szankció kiszabását is indokoltnak találta.

A jelen határozatban kiszabott bírság az Mttv. 134. § (13) bekezdése értelmében adók módjára behajtandó köztartozásnak minősül. A bírság meg nem fizetése esetén a Média tanács az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (a továbbiakban: Art.) 161. §-a szerint intézkedik a bírság behajtásáról az adóhatóság útján. A késedelmesen megfizetett bírságot az Art. 165. § (1) bekezdése alapján az esedékesség napjától késedelmi pótlék terheli, melynek mértéke a 165. § (2) bekezdése értelmében minden naptári nap után a felszámítás időpontjában érvényes jegybanki alapkamat kétszeresének 365-öd része.

Az eljárás során a Ket. 153. §-a szerinti eljárási költség nem merült fel.

A jogorvoslatról szóló tájékoztatás a Ket. 72. § (1) bekezdés da) pontján, valamint az Mttv. 163. § (1) és (3) bekezdésén, illetve a 164. §-on alapul. A tárgyalás tartására vonatkozó tájékoztatás a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (Pp.) 338. § (2) bekezdésén alapul.

Budapest, 2016. május 17.

A Médiatanács nevében:

dr. Karas Monika
elnök

dr. Auer János
hitelesítő tag